

ХУЛОСАИ

комиссияи ташхисии Шӯрои диссертатсионии 6D KOA-044 дар назди «Донишгоҳи давлатии омӯзгори Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни» оид ба диссертатсияи Иброгимов Ҳошим дар мавзӯи «Методикаи ташаккули салоҳияти хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавассути ҳалли масъалаҳои химиявӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.02-Назария ва методикаи таълим ва тарбия (химия) пешниҳод гардидааст.

Мавзӯи интихобнамудаи Иброгимов Ҳошим дар мавзӯи «Методикаи ташаккули салоҳияти хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавассути ҳалли масъалаҳои химиявӣ» ба таҳқиқи муҳимтарини самтҳои педагогӣ, аз ҷумла ба химия бахшида шуда, дорои аҳамияти муҳими илмӣ мебошад.

Маориф дар Тоҷикистон яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати иҷтимоии Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳсуб меёбад. Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон низомномаҳои ҳамаи намудҳои мактабҳои таҳсилоти умумиро вобаста ба талаботи замони нав таҷдиди назар намуд. Ҳамаи ин ҳуҷҷатҳои меъёрии ҳуқуқӣ заминаи боэътимоди амалӣ сохтани ислоҳоти куллии соҳаи маориф ва таъмини пешрафти соҳа дар давраи гузариш гаштанд ва барои такмилу таҳкими соҳаи маориф шароити имконият фароҳам оварданд. Таҳия намудани стандартҳо ва барномаҳои таълимии нав низ ба баланд бардоштани сатҳ ва сифати маълумоти миёна таъсири мусбат мерасонад.

Ба фикри муаллиф, дар олами муосири тезтағйирёбанда инсоният бояд ташаббускору наовар, татбиқпазир, эҷодкор бошанд ва мураккабиҳои олами атрофро таҳлилу арзёбӣ намуда, замони нав боисрор масъалаи тағйир додани муносибат ба таълимро тақозо мекунад. Бо мақсади ҳалли вазифаҳои дар боло зикршуда Вазорати маориф ва илм ба ҷорӣ намудани низоми нави таҳсилот, яъне таълими босалоҳият шурӯъ намуд, ки он бояд ба рақобатпазирии хонандагон ҳангоми истифодаи амалии дониш, маҳорат ва малака мусоидат кунад.

Ҳангоми ба роҳ мондани таълими босалоҳият дар натиҷаи таълим

истифодаи дониши хонандагон ба тарзи ҳамгирой дар ҳаёт вусъат меёбад ва барои такмил ёфтани сифати таълим мусоидат менамояд.

Дар низоми нави таҳсилот омӯзгорон ба беҳтар намудани натиҷаҳои таҳсил маълумот оид ба шаклҳои ташкилӣ таълим ва муносибати босалоҳият дар ҳалли масъалаҳои химиявӣ, методикаи ташаккули салоҳияти хонандагон дар ҳалли масъалаҳои химиявӣ озмоиши педагогӣ бештар таъсирпазиранд. Нуқтаҳои зикршуда бештар ба омӯзгорони фанни химия дахл дорад, зеро бамаврид қайд кардааст, ки хангоми ба хонандагон ёд додани ҳалли масъалаҳои химиявӣ ҳуди ҳал мақсади асосӣ нест, он танҳо усуле аст, ки ба фаҳмиш ва азхудкунии чуқури мафҳумҳои химиявӣ, ба инкишофи тафаккури хонандагон мусоидат менамояд.

Нақши таҳсилотии масъала дар он аст, ки масалан, масъалаҳои ҳисобӣ дар назди хонандагон тарафи миқдории химияро чун илми дақиқ кушода медиҳанд. Робитаи назария бо амалия низ тавассути масъалаҳо амалӣ мегардад, дар раванди ҳалли онҳо мафҳумҳои химиявӣ дар бораи моддаҳо ва равандҳо таҳким ва такмил меёбад. Дар хотир нигоҳ доштан лозим аст, ки ҳалли масъалаҳои химиявӣ ба сари худ мақсад нест, балки он воситаи таълим мебошад ва ба азхуд кардани устувории дониш мусоидат менамояд.

Аз рӯи нуқтаи назари Иброгимов Ҳ. бармеояд, ки қобилияти эҷодии ҳалли масъалаҳои химиявии хонандагон бо назардошти муносибати босалоҳият ташаккул додан лозим аст, агар аз тарафи омӯзгори дарсдиҳанда диққати ҷиддӣ нисбат ба раванди дарс дода шавад.

Инчунин методҳо, воситаҳо ва тарзҳои зерини рушддиҳандаи таълим, истифодаи усулҳои интерактивӣ ва муосир аз рӯи раҳнамо барои омӯзгор ва замима ба китобҳои дарсӣ инъикос кунанд. Фақат дар чунин ҳолат имкони бо усулу воситаҳои нав ва зарурӣ ғанӣ гардонидан пайдо шуданаш мумкин аст, зеро ки дар зимни он муносибатҳои муосир ба ташкил намудани фаъолияти хонандагон амалӣ гардонида мешавад.

Ҳадафи асосии таҳқиқот ин муайян кардани намудҳои салоҳиятҳои калидии хонандаҳо дар машғулиятҳои химия ба воситаҳои ҳалли масъалаҳои химиявӣ, муайян кардани намудҳои салоҳиятҳои калидии хонандаҳо дар машғулиятҳои химия ба воситаҳои ҳалли масъалаҳои химиявӣ, ошкор сохтани дараҷаи иқтидори эҷодӣ, коркард намудани таснифи масъалаҳои химиявӣ барои методикаи «занҷир» буда, инчунин дарёфти роҳ ва методҳо барои гузаронидани озмоиш бо роҳи амалигардонии методи «занҷир» дар раванди таълими химия буда, он вазифаҳои, ки дар пеш гузошта шуда буд, ба мақсад расид.

Иброгимов Ҳ. хангоми мавриди таҳлил қарор додани сарчашмаҳои илмӣ, адабиёт ва рисолаҳои дифоъшуда ба чунин хулоса омадааст, ки дар мамлақати мо то ҳол таҳқиқоти алоҳидае оид ба муаммои мавриди назар гузаронида нашудааст. Аз ин лиҳоз, ба хулосае омадан мумкин аст, ки мавзӯи таҳқиқгардида яке аз масъалаҳои зарурӣ дар илми педагогика ба ҳисоб рафта, натиҷаҳои таҳқиқи илмӣ баҳри ҳалли муаммоҳои мавҷуда оид ба ташаккули қобилияти эҷодии ҳалли масъалаҳо аз тарафи хонандагон дар фанни химия бо назардошти муносибати босалоҳият бозёфтҳои нави илмиро соҳиб мешавад, ки барои ғанӣ гардонидани назария ва ҳам амалияи илми педагогика мусоидат менамояд.

Дар диссертатсия он нуқтаҳои илмие, ки пешниҳод шудааст дар замони муосир навгонии илмӣ маҳсуб ёфта, чунин инъикос ёфтааст: бори нахуст раванди ташаккули салоҳияти хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавассути ҳалли масъалаҳои химиявӣ бо назардошти муносибати босалоҳият аз ҷиҳати илмию назариявӣ асоснок карда шуд, мафҳумҳои «салоҳият», «босалоҳиятӣ», «муносибати босалоҳият», «озмоиш», «озмоиши педагогӣ» муайян карда шуд, моҳияти ташаккули қобилияти эҷодии хонандагон мавриди таҳқиқ баррасӣ гардид, меъёрҳои нишондиҳандаҳои зухуроту сатҳҳои ташаккулёбии он таҳия карда шуд; зарурати ташаккули салоҳияти хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавассути ҳалли

масъалаҳои химиявӣ бо назардошти муносибати босалоҳият асоснок карда шуд.

Барои соҳиб шудан ба ҳадафи ниҳии таҳқиқот Иброгимов Ҳ. марҳилаҳои зарурии таҳқиқотро омӯхта, дар мантиқ, мундариҷаи сохтори диссертатсия инъикос гардидааст.

Натиҷаи асосии таҳқиқот дар зиёда аз 23 корҳои илмӣ вобаста ба муаммои таҳқиқшуда инъикос ёфтааст.

Яке аз ҷиҳати хуб дар таҳқиқот дар он мебошад, ки аз тарафи Иброгимов Ҳ. маҷмӯи озмоишҳои ташаккули салоҳияти хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавассути ҳалли масъалаҳои химиявӣ коркард ва ҳам муқаррар карда шудааст. Боиси тазаккур аст, ки дар диссертатсия ба таври мушаххас таҳлили миқдорӣ ва ҳам сифатии натиҷаи таҳқиқот дар шакли ҷадвал, диаграмма оварда шудааст.

Дар диссертатсия дар баробари муваффақиятҳо инчунин камбудихо дида мешаванд:

1. Муаллиф ҳангоми таҳияи рисола муаллиф ба хатогиҳои техникӣ ва баъзан ба хатоҳои имловӣ роҳ додааст;

2. Дар ҳаҷми маҳдуд таҳлили сарчашмаҳои илмии олимони тоҷик аз рӯи муаммои таҳқиқшаванда оварда шудааст.

Бояд гуфт, ки он норасогихое, ки зикр гардиданд, шакли тавсиявӣ дошта, ба мундариҷа ва сатҳи баланди илмии рисола таъсири манфӣ намерасонад ва ислоҳҳои он бар фоидаи кор аст.

Диссертатсия бо талаботи банди 44-и Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсионӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016 таҳти №505 ба тасдиқ расидааст, комилан мувофиқ мебошад. Он фарогири масъалаҳоест, ки барои рушди илми педагогика муҳим арзёбӣ мегарданд.

Аз тарафи Иброгимов Ҳ. таҳқиқоти диссертатсионӣ дар сатҳ ва савияи зарурӣ таълиф гардида, мустақилияти муаллиф эҳсос карда

мешавад. Натиҷаи ниҳой ва нуктаҳои навини илмии барои химоя пешкашгардида саҳми шахсии муаллифро нишон медиҳад.

Аз тарафи рисола навис автореферат дар мутобиқат бо мундариҷаи таҳқиқот таҳия шуда, мӯҳтавои асосии рисола ро дарбар мегирад. Ба он натиҷаҳои илмӣ, ки муаллиф соҳиб шудааст, мутобиқ ба ихтисоси 13.00.02- Назария ва методикаи таълим ва тарбия (химия) мебошанд.

Боиси зикр аст, ки дар таҳқиқоти диссертатсионии Иброгимов Ҳ. ҳолати бидуни иқтибос истифода шудани мавод мушоҳида карда намешавад. Маъҳази ҳамаи иқтибос, сарчашмаҳо ва адабиёти истифодашуда нишон дода шудааст. Иброгимов Ҳ. дар тартиб додани дастгоҳи илмии рисолаи диссертатсионӣ талаботи банди 16-и Тартиб додани дараҷаҳои илмӣ ва унвонҳои илмӣ (дотсент, профессор)-ро риоя намудааст.

Банди 55-и Низомномаи намунавӣ оид ба Шӯрои диссертатсиониро, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 26 ноябри соли 2016, таҳти №505 тасдиқ гардидааст, ба назари эътибор гирифта, комиссияи ташхисӣ пешниҳод менамояд:

1. Диссертатсияи Иброгимов Ҳошим дар мавзӯи «Методикаи ташаккули салоҳияти хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ тавассути ҳалли масъалаҳои химиявӣ» барои дарёфти дараҷаи илмии номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02-Назария ва методикаи таълим ва тарбия (химия) ба Шӯрои диссертатсионии 6D KOA-044 дар назди МДТ «Донишгоҳи давлатии омӯзгори Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни» барои химоя қабул карда шавад;

2. Ба ҳайси муқарризони расмӣ аз рӯи диссертатсияи мазкур шахсони зерин тавсия карда мешаванд:

1) Нӯъмонов Мансур-доктори илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02. (методикаи таълими математика), профессори кафедраи методикаи таълими математика.

2) Қиматов Рустам – номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02. (методикаи таълими химия), дотсент, мудир маркази омодагии каблии ДДТТ ба номи Абӯалӣ ибни Сино.

3. Ба ҳайси муассисаи пешбар Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хисрав тавсия карда шавад.

4. Барои нашри эълон оид ба ҳимоя ва ҷойгир намудани автореферат дар сомонии Комиссияи Олии Аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон иҷозат дода шавад.

5. Барои ҷопи автореферат ба ҳуқуқи дастнавис иҷозат дода шавад.

Раиси комиссия:

Доктори илмҳои химия, профессор,
аъзои Шӯрои диссертсионӣ

Холиқов Ш.Х.

Аъзоёни комиссия:

доктори илмҳои химия, профессор
аъзои Шӯрои диссертсионӣ

Каримзода М.Б.

номзади илмҳои педагогӣ, дотсент,
мудир кафедраи биологияи умумӣ
ва методикаи таълими биологияи
ДДОТ ба номи С. Айнӣ

Баротов К.

10.08.2020